

Ručení

Dlužníkův ručitel na sebe bere vůči věřiteli závazek, že dluh splní, jestliže dlužník věřiteli dluh nesplní. Ustanovení § 2021 odst. 1 o. z. váže předpoklad úspěšného uplatnění práva věřitele proti ručiteli na skutečnost, že dlužník v přiměřené lhůtě dluh nesplnil, ač ho k tomu věřitel vyzval. Nezáleží na tom, proč dlužník nemůže či nechce plnit, neboť podmínkou povinnosti ručitele splnit dluh je pouze to, že jej dlužník nesplnil, ačkoliv k tomu byl věřitelem písemně vyzván. Není rozhodné, zda a v jakém rozsahu může ručitel vymoci na dlužníkovi náhradu za plnění, které věřiteli za dlužníka poskytl. Ručitel může vůči věřiteli uplatnit všechny námitky, které by proti němu mohl uplatnit dlužník (§ 2023 odst. 1 o. z.), a dále i své vlastní námitky. Jednou z nich je možnost odepření plnění, jestliže věřitel zavinil, že pohledávka nemůže být dlužníkem uspokojena. Ručitel má oprávnění odepřít plnění (pouze) z důvodu zaviněného jednání (či opomenutí) věřitele, které je v příčinné souvislosti s tím, že jeho pohledávka nemůže být dlužníkem zcela nebo zčásti uspokojena. Ustanovení § 2022 o. z., jež je shodné s předchozí úpravou § 549 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, poskytuje ručiteli možnost ochrany před jednáním věřitele, v jehož důsledku by pozbyl možnosti domáhat se své pohledávky po dlužníkovi poté, co sám dluh splnil. K úspěšnosti této námitky je vždy třeba postavit najisto, že v důsledku (v příčinné souvislosti) se zaviněným jednáním věřitele nemůže být pohledávka dlužníkem uspokojena.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 33 Cdo 951/2022-424 ze dne 22.3.2023)

Nejvyšší soud rozhodl ve věci žalobkyně B. c. a c., se sídlem XY, zastoupené Mgr. J.B., advokátem se sídlem O., proti žalovaným 1) J. Ch., bytem XY a 2) P. M., bytem XY, zastoupeným JUDr. M.P., advokátem se sídlem P., o zaplacení 3 000 000 Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 14 C 217/2018, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. 10. 2021, č. j. 28 Co 162/2021-384, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 10. 2021, č. j. 28 Co 162/2021-384, se ruší a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 20. 10. 2021, č. j. 28 Co 162/2021-384, potvrdil rozsudek ze dne 5. 11. 2020, č. j. 14 C 217/2018-305, jímž Obvodní soud pro Prahu 2 zamítl žalobu, aby žalovaní byli povinni společně a nerozdílně zaplatit žalobci částku 3 000 000 Kč (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.); současně rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud vyšel shodně se soudem prvního stupně ze zjištění, že K. M. (úvěrující věřitel) na základě uzavřené smlouvy poskytl dne 9. 11. 2016 úvěr společnosti U. C. (dlužník); od listopadu 2016 až do dubna 2018 byl ovládající osobou dlužníka. Žalovaní a R. S. (společníci dlužníka) se jako ručitelé písemně zavázali ke splnění závazků z úvěrové smlouvy. Dne 19. 2. 2018 úvěrující věřitel postoupil pohledávku z úvěrové smlouvy včetně příslušenství na společnost P. (dále též jako „věřitelka“), která (z důvodu prodlení dlužníka) dopisem ze dne 29. 5. 2018 úvěr zesplatnila. Poté, co věřitelka bezvýsledně požádala o splnění dluhu (sestávajícího se z jistiny, úroku z úvěru, úroků z prodlení a ze smluvní pokuty - celkem 18 101 425,68 Kč) dlužníka, vyzvala žalované ručitele k jeho uspokojení (pouze ve výši 3 000 000 Kč). V průběhu řízení věřitelka (P.) dluh z úvěrové smlouvy postoupila na žalobkyni.

Odvolací soud s přihlédnutím k tomu, že úvěrující věřitel byl ovládající osobou dlužníka, že teprve po dvou letech od podání žaloby v této věci žalobkyně zahájila proti dlužníkovi spory u Obvodního soudu pro Prahu 7, že k uznání dluhu došlo bez souhlasu ručitelů až před vyhlášením rozsudku soudu prvního stupně v této projednávané věci, že dlužník provedl částečnou úhradu dluhu „až v průběhu tohoto řízení dne 22. 4. 2021 a dne 20. 5. 2021“, učinil závěr, že právní předchůdci žalobkyně při správě pohledávky za dlužníkem nepostupovali s péčí řádného hospodáře tak, že by reálně vymáhali pohledávku vůči hlavnímu dlužníkovi, nepodnikli potřebné kroky dříve tak, aby zabránili dlužníkovi v účelovém snižování majetku v takovém rozsahu, že uspokojení věřitelovy pohledávky bylo ohroženo, dluh začali vymáhat až v průběhu řízení, tedy bezdůvodně odkládali vymáhání či vymáhání zbytečně prodlužovali. Protože uvedené skutečnosti jsou podle odvolacího soudu způsobitelnými důvody pro odepření plnění ručiteli (§ 2022 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů - dále jen „o. z.“), kteří tuto námitku uplatnili, žalobě nevyhověl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně (dále též „dovolatelka“) dovolání, jehož přípustnost ve smyslu § 237 o. s. ř. spatřuje v tom, že napadený rozsudek odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek hmotného nebo procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Odvolacímu soudu vytýká, že v rozporu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu posoudil otázku splnění předpokladů pro úspěšné uplatnění námitky ručitele odepřít plnění. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že zavinila, že pohledávka nemůže být uspokojena dlužníkem.

K tomu formuluje tyto „dílčí“ otázky:

- 1) Může být důvodem pro odepření ručení ve smyslu § 2022 o. z. skutečnost, že dlužník a věřitel mají stejnou ovládající osobu, aniž by bylo tvrzeno a prokázáno odporujícím ručitelem, v jakém konkrétním jednání věřitele (nikoliv jiné osoby od věřitele odlišné) spočívá důvod pro odepření ručení?
- 2) Je věřitel povinen před uplatněním ručení „reálně vymáhat“ svou pohledávku vůči hlavnímu dlužníkovi nebo postačí formální výzva k plnění?
- 3) Je skutečnost, že věřitel uplatní ručení pouze po osobách ručitelů, a nikoliv po hlavním dlužníkovi (navíc pouze z dílčí části 3 mil. Kč oproti celkové výši pohledávky za dlužníkem 15 mil. Kč s příslušenstvím a smluvní pokutou) důvodem pro odepření ručení?
- 4) Existuje soudem tvrzená „povinnost věřitele postupovat s péčí řádného hospodáře při správě pohledávky za dlužníkem“ s dopadem na možnost věřitele uplatnit pohledávku po ručitelích?
- 5) Má věřitel k úspěšnému uplatnění pohledávky po ručitelích povinnost tvrdit a prokazovat důvody pro „neodepření ručení“ v podobě soudem tvrzené nemožnosti dovést, že právní předchůdkyně žalobkyně při správě pohledávky za dlužníkem postupovaly s péčí řádného hospodáře a reálně vymáhaly svou pohledávku vůči hlavnímu dlužníkovi?

Žalovaní navrhli, aby dovolání bylo odmítnuto.

Nejvyšší soud věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“).

Žalobkyně v průběhu dovolacího řízení navrhla, aby na její místo do řízení vstoupila společnost P., na kterou přešla pohledávka, která je předmětem projednávané věci; o tomto návrhu však dovolací soud vzhledem k § 243b o. s. ř. nemohl rozhodnout.

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se

odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Podle § 241a odst. 1 o. s. ř. lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (srov. § 239 o. s. ř.).

Prostřednictvím shora uvedených otázek žalobkyně zpochybňuje právní závěr odvolacího soudu, že je důvodná námitka žalovaných jako ručitelů k odepření plnění dluhu.

Otázka, zda v projednávané věci byly splněny předpoklady pro možnost odepření splnění dluhu žalovanými, zakládá přípustnost dovolání, protože jde o otázku dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu neřešenou.

Nesprávným právním posouzením věci je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. jestliže ze skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry. Právní posouzení je rovněž nesprávné, není-li úplné, tj. učinil-li soud právní závěr, aniž při jeho utváření zohlednil všechny relevantní skutečnosti.

Dovolání je důvodné.

Podle § 2018 o. z. kdo věřiteli prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník věřiteli svůj dluh nesplní, stává se dlužníkovým ručitelem. Nepřijme-li věřitel ručitele, nemůže po něm nic žádat (odst. 1). Ručitelské prohlášení vyžaduje písemnou formu (odst. 2.).

Podle § 2021 odst. 1 o. z. věřitel má právo požadovat splnění na ručiteli, nesplnil-li dlužník v přiměřené lhůtě dluh, ač jej k tomu věřitel v písemné formě vyzval. Výzvy není třeba, nemůže-li ji věřitel uskutečnit nebo je-li nepochybné, že dlužník dluh nesplní.

Podle § 2022 o. z. ručitel může plnění odepřít, pokud věřitel zavínil, že pohledávka nemůže být uspokojena dlužníkem.

Ručení patří mezi zajišťovací právní instituty, které směřují k dosažení uspokojení, popřípadě alespoň usnadnění uspokojení věřitele. Obecným cílem a funkcí právních prostředků zajištění závazků je „zlepšení“ postavení věřitele vůči jeho dlužníku zejména tím, že mu poskytují další zdroj pro uspokojení (tzv. náhradního dlužníka), nebude-li zajištěná pohledávka řádně a včas splněna dlužníkem. Ručení má - obdobně jako další právní prostředky zajištění závazků - akcesorickou a subsidiární povahu. Subsidiarita ručení vyjadřuje, že jde o podpůrný zdroj uspokojení zajištěné pohledávky, který se uplatní jen tehdy, jestliže pohledávka nebyla dlužníkem dobrovolně splněna a ani nezankla jiným způsobem. Akcesorickým je ručení zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit, a že dochází k jeho zániku, zankla-li zajištěná pohledávka. Ručení má kromě zajišťovací také uhrazovací funkci, která po splatnosti zajištěné pohledávky vytváří zdroj uspokojení pohledávky věřitele v případě, že hlavní závazek nebude včas nebo řádně splněn (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 919/2014, uveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 76/2015).

Dlužníkům ručitel na sebe bere vůči věřiteli závazek, že dluh splní, jestliže dlužník věřiteli dluh nesplní. Ustanovení § 2021 odst. 1 o. z. váže předpoklad úspěšného uplatnění práva věřitele proti

ručiteli na skutečnost, že dlužník v přiměřené lhůtě dluh nesplnil, ač ho k tomu věřitel vyzval. Nezáleží na tom, proč dlužník nemůže či nechce plnit, neboť podmínkou povinnosti ručitele splnit dluh je pouze to, že jej dlužník nesplnil, ačkoliv k tomu byl věřitelem písemně vyzván. Není rozhodné, zda a v jakém rozsahu může ručitel vymoci na dlužníkovi náhradu za plnění, které věřiteli za dlužníka poskytl.

Ručitel může vůči věřiteli uplatnit všechny námitky, které by proti němu mohl uplatnit dlužník (§ 2023 odst. 1 o. z.), a dále i své vlastní námitky. Jednou z nich je možnost odepření plnění, jestliže věřitel zavinil, že pohledávka nemůže být dlužníkem uspokojena.

Ručitel má oprávnění odepřít plnění (pouze) z důvodu zaviněného jednání (či opomenutí) věřitele, které je v příčinné souvislosti s tím, že jeho pohledávka nemůže být dlužníkem zcela nebo zčásti uspokojena.

Ustanovení § 2022 o. z., jež je shodné s předchozí úpravou § 549 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, poskytuje ručiteli možnost ochrany před jednáním věřitele, v jehož důsledku by pozbyl možnosti domáhat se své pohledávky po dlužníkovi poté, co sám dluh splnil. K úspěšnosti této námitky je vždy třeba postavit najisto, že v důsledku (v příčinné souvislosti) se zaviněným jednáním věřitele nemůže být pohledávka dlužníkem uspokojena. Tak např. v rozhodnutí ze dne 26. 1. 1973, sp. zn. 1 Cz 78/72, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 62/1973 Nejvyšší soud připustil, že ručitel v případě smrti dlužníka může odepřít věřiteli plnit, pokud věřitel tím, že pohledávku včas ještě za života dlužníka neuplatnil, zavinil, že po smrti dlužníka nemůže být jeho pohledávka dědici zemřelého plně uspokojena. Vždy musí jít o takové (zaviněné) jednání, jehož důsledkem je nemožnost uspokojení pohledávky dlužníkem.

Závěr odvolacího soudu, že žalovaní jako ručitelé po právu odepřeli plnění, odůvodněný tím, že „předchůdkyně žalobkyně (...) nepodnikly potřebné úkony dříve tak, aby zabránily dlužníkovi v účelovém snižování majetku v takovém rozsahu, že uspokojení věřitelovy pohledávky bylo ohroženo“, neobstojí, neboť nebylo postaveno najisto, že (v důsledku toho, že ji věřitelé řádně na dlužníkovi nevymáhali) jde o pohledávku, která nemůže být dlužníkem uspokojena. Konstatování odvolacího soudu, že v projednávané věci pohledávka nemůže být dlužníkem uspokojena (slovy odvolacího soudu „že její uspokojení bylo ohroženo“), totiž nemá oporu ve skutkových zjištěních. Bez prokázání existence této podmínky včetně existence příčinné souvislosti s jednáním věřitele je právní posouzení uvedené otázky (zda žalovaní jako ručitelé byli oprávněni plnění odepřít) neúplné a tudíž nesprávné.

Dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl proto uplatněn opodstatněně.

Z výše vyložených důvodů dovolací soud rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)